

JELLE R. ZOETENDAL

IS WETHOUDER IN DE

GEMEENTE HEERENVEEN

SINDS 2 JANUARI 2014

1 MEI LEZING 2016

In polsslag fan lokale fernijing

Wat een eer dat ik juist vandaag in 2016 de 1 mei lezing mag houden. In een lange traditie van 1 mei vieringen spreken over de sociaal democratie, de wereld om ons heen én zoals u in de uitnodiging heeft kunnen lezen: de PvdA Heerenveen.

En juist in 2016, het jaar waarin onze partij 70 jaar bestaat.

Ik moest nog geboren worden toen in 1946 een groep van vooruitstrevende liberalen, rooms-katholieken en protestants-christenen de Partij van de Arbeid oprichtten. Vanaf dat moment ging het niet alleen maar om de verheffing van de arbeidersklassen, maar ook om de strijd voor een samenleving waarin de individuele mens zich zou kunnen ontplooien in verbondenheid en dienstbaarheid aan de samenleving. In de eerste jaren na de Tweede Wereldoorlog stonden nog een aantal thema's centraal. Uiteraard de internationale politiek, het verscherpte Oost-West conflict en het dekolonisatieproces. In ons eigen land het herstel van de oorlogsschade, de wederopbouw en nog wel op zo'n manier dat de massale werkloosheid van de jaren dertig voorgoed tot het verleden zou behoren.

Pas 30 jaar later kwam ik op de wereld. In een tijd van relatieve rust, gevoel van vrijheid en welvaart. Hoe anders waren de verhalen van pake en beppe. Van mijn moeders kant, een gezin met 10 kinderen.

Pake Wieger de Wit geboren in 1905, en zijn werkzame leven als grondwerker aan de slag. Altijd aan de schop gestaan, hier in de buurt of in de polder, of in Zeeland na de ramp in '53.

En op sommige momenten wat bijverdienen door samen met zijn broers als muzikant door de straten van Heerenveen, Gorredijk en Leeuwarden te trekken. Als analfabeet niet in staat boeken of de krant te lezen, maar wel betrokken en met een mening. Ik was nog jong toen hij overleed, heb nooit met hem over politiek gesproken. En beppe dan, beppe Gooitske Koehoorn geboren 1912, te Jubbega-Schurega. Met zo'n groot gezin en pake die vaak van huis was moest zij het maar zien te rooien. Ik weet het niet, maar ik denk dat zij de PvdA altijd een warm hart toe hebben gedragen. En misschien waren ze er wel bij als er grote groepen mensen bijeenkwamen om 1 mei te vieren. Zoals het vaak gaat met grote gezinnen spreek of zie ik niet al mijn ooms en tantes meer, sommigen zijn er ook al niet meer. Maar ik weet wel dat er veel PvdA sympathisanten bij zaten. Met name vanwege die A van Arbeid. Ooms waren stratenmaker, voeger, werkten bij Batavus aan de lopende band, tantes verdiende een centje bij in de schoonmaak of bij Douwe Egberts in de theezakjes.

En dit jaar vieren we 70 jaar PvdA, en vieren zij dat feestje mee? Zijn ze hier in de zaal voor de 1 mei lezing van Jelle. Ik ben bang van niet.

De traditie van 1 mei in ons land gaat lang terug. In 1890 wordt opgeroepen om op 1 mei te demonstreren voor een achturedag. De opmaat voor een fatsoenlijk bestaan. Acht uur arbeid, acht uur slaap (of rust) en acht uur vrije tijd. Er werden veel voordelen gezien in die achturedag. Voor zowel de arbeider, maar zeker ook voor de werkgever. Het lichaam van de arbeider werd gespaard, en zijn leven verlengd. Er zijn meer mensen nodig om in acht uren hetzelfde werk te doen, dus nam de werkloosheid af. Het loon kon omhoog. De koopkracht van de bevolking groeide en er ontstond meer vraag naar goederen en dus weer arbeid. De arbeider kreeg tijd om zich te ontwikkelen en ontspannen. Er zou minder overmatig alcoholgebruik zijn. Én de waarde van het 'mens' zijn zou omhoog gaan.

De eerste 1 mei bijeenkomst in Leeuwarden in 1890 trok zo'n 12.000 deelnemers. Het volk kwam in beweging. Overigens vond die plaats op zondag 27 april, omdat op een doordeweekse werkdag een staking van het volk niet mogelijk bleek.

Nog geen vier maanden later kwamen in Heerenveen 15.000 mensen op de been die plechtstatig en geordend in rijen van vier door de straten schreden strijdend voor het algemeen kiesrecht. Op de melodie van de Marseillaise klonk het:

De roffel slaat, de vanen wapp'ren

't Kommando dondert: in 't gelid!

De rijen vullen zich met dapp'ren

Aleen de lafaard jankt en bidt.

Troelstra schrijft naar aanleiding van zijn indrukken van die dagen: Ik voelde de polsslag van de nieuwe tijd. Later verwerkt in zijn bekende gedenkschrift met de beginregel: Der giet in rop oer alle lannen, In rop om frijdom, ljocht, keunst, leafde, romte.

In de aanloop naar deze 1 mei lezing las ik in de speciale uitgaven van de 'Read'. Het afdelingsblad van de PvdA Heerenveen. 70 Jaar PvdA prijkt op de voorkant. Naast de mooie verhalen van de trouwe leden die we zojuist aan het woord hadden is er ook deze pagina. Met daarin zo mooi de uitnodiging met de titel: De toekomst is van iedereen.

In de tent in Oranjewoud sprekers als Wim Kok en Joop den Uyl. Met gratis busvervoer van het station naar Oranjewoud en met Peuteropvang op locatie. Misschien waren pake en beppe of mijn ooms en tantes er wel bij.

En dan mag ik in die lijn vandaag op onze 70ste verjaardag iets vertellen over de toestand van de PvdA Heerenveen. Dat is natuurlijk ontzettend leuk! Graag bekijk ik als Heerenvener maar bovenal als PvdA wethouder onze huidige toestand. Vandaag even 'los' uit het dagelijks bestuur en met enig positivisme en objectivisme met een bijna 'Troelstra-iaanse' filosofische blik naar de toestand van de PvdA kijken.

Want het zijn zo vaak in de geschiedenis juist de wethouders geweest die het socialisme, de partij gevormd hebben. Wibaut, de Miranda, Schaefer. Zij waren in staat vanuit hun (vaak ook pragmatische aanpak) lokale thema's te verbinden, oplossingen te bedenken en zo de sociaal democratie vorm te geven. Vreemd genoeg zijn veel partijgenoten kritisch ten aanzien van de huidige overheveling van taken van het Rijk naar de gemeente. We blijven maar al te vaak hangen in een discussie over het lokaal bestuur, de kloof tussen politiek en burger etc. Alle ellende, de schuld van de PvdA. En als we het niet oplossen gaan we er zelf ook nog in geloven ook.

Van de PvdA, die emancipatie en participatie hoog in het vaandel heeft staan, mag juist nu verwacht worden dat we lokaal het verschil gaan maken. De lokale overheid, de lokale afdeling van de PvdA doet er toe! Als het gaat om thema's als zeggenschap en bestaanszekerheid bijvoorbeeld.

Maar Zoetendal, hoe kan je dat nu zeggen: Onze verzorgingsstaat verdwijnt! Dat is maar net hoe we het aanpakken in mijn ogen. In 1890 gingen we de straat op voor een achturendag, even later voor algemeen kiesrecht, na de oorlog voor het conflict Oost-West en de wederopbouw, in de jaren '80, '90 voor vrede en tegen kernwapens. En nu voor een verandering van de verzorgingsstaat waarin zeggenschap en bestaanszekerheid centraal staan. De verzorgingsstaat vernieuwen, te beginnen lokaal, te beginnen hier in Heerenveen.

Ik wil me de komende 10 jaar inzetten om juist lokaal, samen met vakbonden en cliëntenorganisaties te zorgen voor zeggenschap en bestaanszekerheid. Zodat ik daar op onze 80ste verjaardag weer over kan vertellen. Want nog altijd zijn er hele groepen in onze samenleving voor wie stijging van het kwalificatieniveau en positieverbetering het waard zijn om voor te strijden. Wie anders dan de Partij van de Arbeid kan dat signaleren, oppakken en uiteindelijk realiseren.

Laat ik de verzorgingsstaat eens opdelen in 4 thema's: Verheffen, Verbinden, Verzekeren en Verzorgen.

Verheffen krijgt vooral vorm via het onderwijs, maar ook langs andere wegen als gericht arbeidsmarktbeleid. Juist deze lokale taken kunnen Partij van de Arbeid wethouders vormgeven.

Verbinden is misschien wel een van de grootste uitdagingen van dit moment. Grote groepen mensen zijn op drift, ook in Heerenveen. Er ontstaan nieuwe maatschappelijke scheidslijnen tussen mensen voor wie de verdere modernisering en ontwikkeling kansen biedt en voor anderen voor wie dat niet geldt. Het streven moet zijn om iedereen mogelijkheden te geven bindingen aan te gaan, om te kunnen participeren in de samenleving. Daar hoort een warm welkom voor grote groepen mensen van buiten ons land bij. Samen zijn we in staat dat op te vangen.

Onder Verzekeren reken ik de bestaanszekerheid. En ook daarbij kunnen we op lokaal niveau veel regelen. Waar mogelijk het voor inwoners voor wie bestaanszekerheid in het geding is de gevolgen verzachten. En liever nog voorkomen dat de bestaanszekerheid in het geding komt. Bijvoorbeeld door bij lokale aanbestedingen en inkoop te gaan voor het bedrijf en de mensen die er werken.

Voor verzorgen maak ik de link met de zorg. Zolang de marktwerking en privatisering in de zorg vorm krijgt als een 'race to the bottom', dan hebben we over een paar jaar geen goede zorg meer in ons land. Zijn er te weinig mensen beschikbaar om het werk uit te voeren en is zorg een 'luxeproduct' geworden.

Het neoliberal marktdenken maakt het mogelijk dat directeurs die nog nooit een steunkous hebben aangeraakt met topsalarissen naar huis gaan. Wanneer zo'n directeur in de beginjaren van de Partij van de Arbeid was opgegroeid dan had hij nu vast en zeker aan de kant van de werknemers gestaan. Nu kan de lokale politiek, de sociaal democratische wethouder, er mogelijk een stokje voor steken.

En dan zult u zeggen: Zoetendal, gewoon doen! Jij hebt de knoppen hier toch in handen? Maar zo eenvoudig gaat dat niet. Je kunt niet in 1 periode op lokaal niveau oplossen wat maatschappelijk fout gelopen is. Maar we maken wel stappen, bijvoorbeeld door bij de inkoop van zorg CAO lonen te eisen. Door bij de inkoop van Taxivervoer samen te werken met de vakbond en lokale bedrijven een kans te geven.

Misschien krijgen we dan op 1 mei weer toespraken voor grote groepen medewerkers uit de zorg en ondernemers die bestaanszekerheid en zeggenschap voorop stellen. En misschien komen dan ook weer mijn neven en nichten terug bij onze partij, en nemen in hun kielzog de ooms en tantes weer mee.

Dat konden de Wibauten vroeger, en wij kunnen dat ook. Niet alleen PvdA wethouders willen dat, maar ook collega's van andere partijen willen dit.

Hoe gaat het met de PvdA Heerenveen? Ik zou zeggen prima! We zijn nog maar net begonnen aan onze nieuwe opdracht. Sluit u aan en help ons voor uw zeggenschap en bestaansrecht!

Of vrij naar Troelstra: **'Der giet in rop troch Hearrenfean. In rop om sizzenskip, bestearsrjocht, leafde, romte. In polsslag fan fernijing.'**

Op nei de 80ste jierdei. Tankewol.